

Študentje Oddelka za arheologijo nadaljujemo s projektom Vitrina meseca, v središču tokratnega projekta pa so zakladi s štajerskega konca Slovenije. Natančneje, gre za odkritje s Poštele. Že ljudsko izročilo omenja, da je bil tam skrit zaklad in arheološka izkopavanja so do njegovega odkritja res privedla! Vendar pa se odkritje arheologov razlikuje od tistega zaklada, ki ga ljudska pripovedka opisuje. V vitrini je na spodnji polici razstavljena žara iz groba 19, odkrita med izkopavanji planega grobišča na planoti Habakuk pod Poštelo. Na zgornji polici pa razstavo dopolnjuje ljudska pripovedka o izgubljenem zlatem pošteltskem zakladu. Ali to pomeni, da nam Poštela še ni razkrila vseh svojih skrivnosti?

Na območju Pohorja je tako nastala pripovedka o pošteltskem zakladu, ki kljub svoji neverjetnosti dodatno osvetljuje arheološke najdbe, ki so bile najdene na tem območju. Govori namreč o drvarju, ki se mu nekoč po koncu dela prikaže bela žena in mu oznani, da je poklican videti pošteltski zaklad. Pojasni mu, da ga bo lahko izkopal in dvignil, vendar ob tem ne sme izgovoriti niti besede. Izkaže se, da gre za grob Atila, ki so ga pokopali v zlato krsto v cerkev. Drvar seveda ne more biti tiho, kar pa povzroči zaplete. Cerkvica z zakladom izgine. Ubogi drvar vest o zakladu raztrobi naokoli in zato se tudi drugi lotijo iskanja. Na tem mestu srečamo še

čarodeja Andreja, ki je pričaral nočnega jezdeca, ki da iskalcem že slišana navodila. Kopači naletijo na vrsto preizkušeni, vendar jih šele zeleni možak premami, da spregovorijo in zaklad potem za vedno izgine...

Pokopavanje v železni dobi

V starejši železni dobi so na območju slovenske Štajerske nadaljevali s tradicijo pokopavanja iz časa kulture žarnih grobišč, saj so svoje pokojnike sežigali na gmadah. Ostanke pokojnika so pokopali v planih grobovih ali pod gomilo s kamnito grobno kamro. Pepel so položili na dno grobne jame, v žaro ali ga zavili v organski material. Grobne jame, kot jih najdemo na planem grobišču na Habakuku, so bile lahko pokrite s kamnitimi ploščami ali kamni. Poleg žganine so bili v grobu pridatki, ki jih

večinoma predstavlja keramično posodje ter deli noše s pogosto vidnimi sledovi žganja. Po tem sklepamo, da so pokojne na gmadi sežgali v oblačilih s pridanimi nakitom in drugimi osebni predmeti. Kot pridatek v žari v grobu 19 je služil vrč, položen na ostanke pokojnika v žari, ki je ob pokopu morda vseboval hrano, kar najpogosteje razlagamo kot popotnico za posmrtno življenje. Žara je bila nato pokrita s skledo, na njej pa je stala skodelica.

Geofizikalne raziskave Poštele

Na območju arheološkega kompleksa Poštele so v zadnjih letih potekale sistematične geofizikalne raziskave. Površine, na katerih so bile uporabljene različne geofizikalne metode, so bile izbrane na podlagi preteklih arheoloških odkritij in lidarskih posnetkov. Ker arheološki ostanke na tovrstnih najdiščih večinoma povzročajo zelo šibke anomalije v fizikalnih poljih, je bilo potrebno rezultate preverjati s testnimi sondami. Na planoti Habakuk, kjer je že bilo izkopanih 15 grobov, so bila izbrana tri območja, na katerih je bila uporabljena magnetna metoda. Na tovrstnih grobiščih lahko vire magnetnih anomalij predstavljajo kamnite strukture v grobovih, grobne jame ali keramične žare. K jakosti anomalij lahko prispevajo tudi žgani ostanke v žarah ter keramični in železni

pridatki. Za preverjanje rezultatov je bilo izbrano območje za testno izkopavanje v velikosti 5 × 5 m, kjer je bilo odkritih 6 novih grobov. Raziskava je pokazala uspešnost magnetne metode pri prepoznavanju žarnih grobov. Na podlagi zaznanih anomalij je bilo ocenjeno, da plano grobišče na Habakuku po vsej verjetnosti šteje več kot 100 grobov.

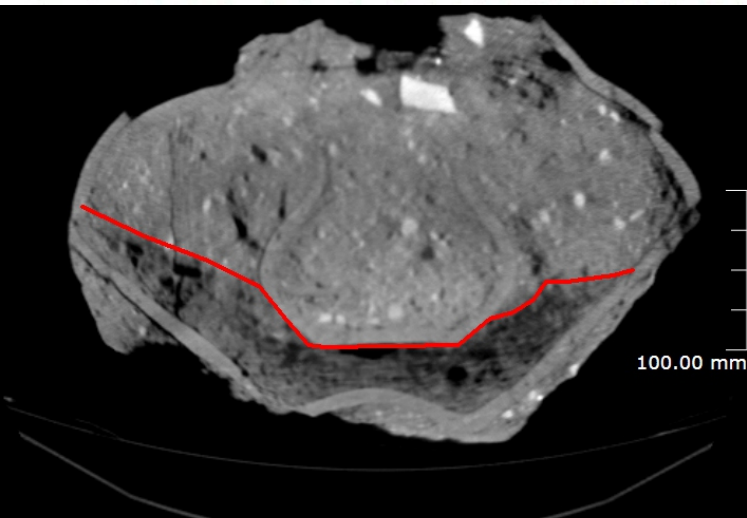
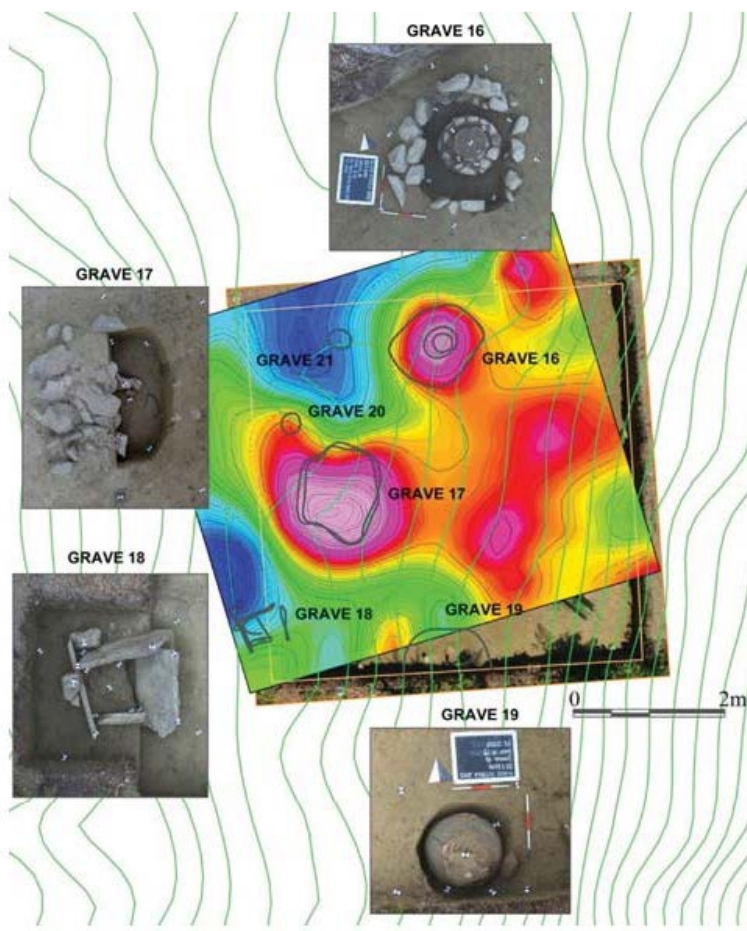
Računalniška tomografija groba 19

Metoda računalniške tomografije (CT oz. computed tomography) se je kot pripomoček pri mikroizkopavanjih začela uporabljati v prvi polovici 90.-ih let 20. stoletja. Že zelo zgodaj se je pokazalo, da gre za učinkovit način preučevanja brez poseganja v žaro. CT nam do določene mere omogoča analizo fragmentov kosti v žari, obravnavo kemijskih procesov na osnovi indukcije toplote, izvemo pa lahko tudi kaj o načinu kremacije in podepozicijskih procesih. Podatke pridobimo s skeniranjem posameznih režnjev, ki prikažejo vsebino žare na različnih globinah. Režnji omogočajo tudi izdelavo 3D modela. Na CT posnetku groba 19 se vidi, da je na dnu žare večja koncentracija sežganih kosti in oglja, na katere je bil položen manjši vrč. Žara ob pokopu ni bila zapolnjena do vrha. Ob poškodbah, ki so nastale skozi čas, je zgornji del zapolnila zemlja iz okolice.

S pomočjo analize CT posnetkov prepoznavamo tudi druge naravne procese, ki so vplivali na žaro po zakopu, kot npr. sledove korenine, ki s svojo rastjo spremeni prvotno polnilo v žari. CT skeniranje se je zaradi rezultatov, ki jih ponuja, izkazalo kot pomembno dopolnilo mikroizkopavanju

Poleg drugih stvari skuša arheologija o najdbah spisati tudi neko zgodbo. Prav po zaslugi novih tehnologij kot sta računalniška tomografija in mikroizkopavanje je grob 19 dobil večjo izpovednost, kljub temu da so bile v njem najdene le keramične posode. Dobili smo informacije, ki razkrivajo skrivnosti kot so pogrebni običaji in navade, ki so se odvijali v času starejše železne dobe na tem grobišču.

Projekt Vitrina meseca 2

7. februar 2017

Oddelek za arheologijo,
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Knjižnica Oddelka za arheologijo

Avtorji razstave in zloženke: Iza Jamar Anderle, Ana Jurak,
Dejan Kožuh, Rok Ratej.

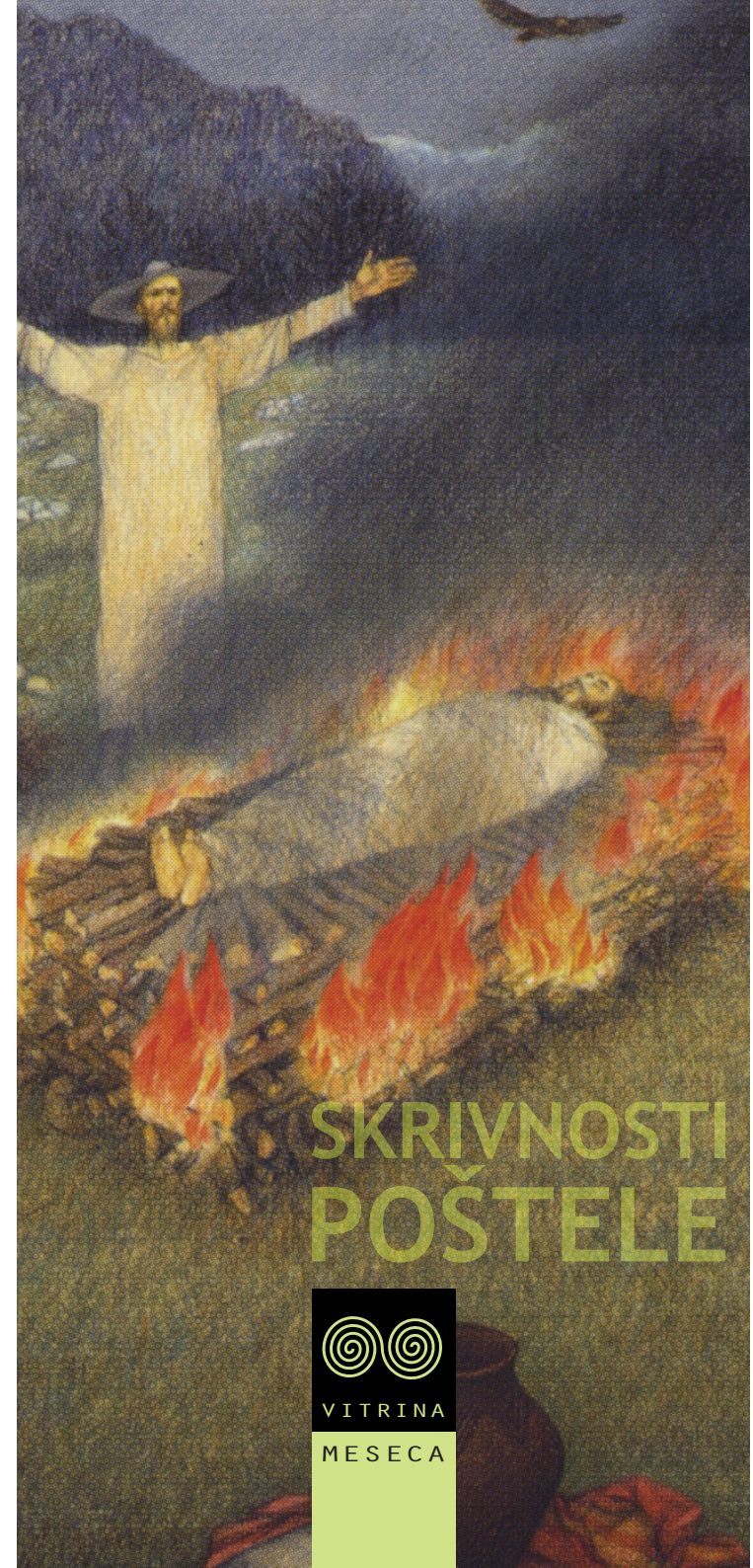
Oblikovanje zloženke: Milan Drobnak.
Vodje projekta: dr. Matija Črešnar, Danijela Udovič, Manca
Vinazza.

http://arheologija.ff.uni-lj.si/knjiznica/vitrina_meseca

VIRI

- Cavalli, F., D. Innocenti, M. Črešnar, M. Vinazza 2015, Multidetector computed tomography and micro-excavations of prehistoric urn from Novine / Hoarackogel (Slovenia / Austria). – V: Črešnar, M. et al. (ur.) *Arhäologische Biographie einer Landschaft der steirisch-slovenischen Grenze: Ergebnisse des grenzübergreifenden Projekts BorderArch-Steirmark = Arheološka biografija krajine ob meji med avstrijsko Štajersko in Slovenijo: rezultati čezmejnega projekta BorderArch-Steirmark*. Schild von Steier, Graz-Ljubljana, str. 238–244.
- Črešnar, M., J. L. Thomas 2013, New data on cremation burials from North-Eastern Slovenia. – V: Lochner, M. in F. Ruppenstein, *Bradbestattungen von der mittleren Donau bis zur Ägäis zwischen 1300 und 750 v. Chr.: Akten des internationalen Symposiums an der Österreichischen Akademie der Wissenschaften in Wien, 11.–12. Februar 2010*. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, str. 79–98.
- Knific, T. 2011, Grajski hrib in blejska krajina v davnini. – V: Vidic, M. (ur.) 2011, *Blejski grad: 1000 let prve omembe*. – Bled, str. 76–97.
- Medarič, I., B. Mušič, M. Črešnar 2016, Tracing flat cremation graves using integrated advanced processing of magnetometry data (case study of Poštela near Maribor, NE Slovenia). – V: Armit, I. et al. (ur.), *Cultural encounters in Iron Age Europe*. – Budimpešta, *Archaeolingua* 38, str. 67–93.
- Mušič, B., M. Črešnar, I. Medarič 2014, Možnosti geofizikalnih raziskav na najdiščih iz starejše železne dobe: primer Poštele pri Mariboru. – *Arheo* 31, str. 19–47.
- Teržan, B. 1990, *Starejša železna doba na Slovenskem Štajerskem = The Early Iron Age in Slovenian Styria*. – Katalogi in monografije 25. – Ljubljana, Narodni muzej Slovenije.
- Tomažič, J. 2012, *Poštelski zaklad*. – Maribor, Pivec.

SKRIVNOSTI
POŠTELE

VITRINA
MESECA

Slika zgoraj: Rezultati magnetne metode in izkopavanja
(po Mušič et al. 2014, sl. 19).

Slika spodaj: CT groba 19 (F. Cavalli, D. Innocenti).